

PÅ FLUGT

- et aktivitetsforløb om flygtninge

Undervisning, Amnesty International

INDHOLDSFORTEGNELSE

På Flugt	3
Lærervejledning	3
Amnesty Internationals flygtningepolitik	3
Undervisningsmaterialets målgruppe	3
Tidsramme	4
Diskussionsspørgsmål	4
Informationsmateriale om flygtninge	5
Hvornår er man flygtning?	5
Flygtninge og menneskerettigheder	5
Verdens flygtninge og internt fordrevne	6
Flygtninge i Danmark	6
Livet som asylansøger i Danmark	7
Frihedsberøvelse af asylansøgere	7
Relevante links	8
Rollespil	9
Flygtning	9
Baggrund	9
Argumenter	9
Politiker	9
Baggrund	9
Argumenter	9
Fremmedfjendsk dansker	9
Baggrund	9
Argumenter	10
En medarbejder fra flygtningehjælpen	10
Baggrund	10
Argumenter	10
Flygtningespillet	11
Indhold	11
Spilleregler	11
Nummererede felter	11

Andet:

- Genève-Konventionen af 28. juli 1951 om Flygtnings Retsstilling
- Vejen til asyl eller afslag i Danmark

Redigeret af:

Rikke Pedersen

Lise Aagaard Rasmussen

Neeni Rasool

Illustrationer: Jonas Resting

Layout: Lisbeth Wamsler Jensen

Amnesty International 2004

Gammeltorv 8, 5. sal

1457 København K

Tlf. 33 45 65 65

PÅ FLUGT

Lærervejledning

Amnesty Internationals flygtningepolitik

Amnesty International har udviklet dette undervisningsmateriale om flygtninge i håb om, at vi således kan bidrage til oplysning og debat om Danmarks flygtningepolitik. Det kan måske give anledning til undren, at Amnesty International beskæftiger sig med flygtningespørgsmål. Normalt opfattes Amnesty International som en menneskerettighedsorganisation, der primært beskæftiger sig med samvittighedsfanger og torturofre.

Svaret ligger imidlertid i Amnesty Internationals mandat, der definerer, hvilke typer overgreb på menneskerettighederne, organisationen beskæftiger sig med. Kortfattet kan man sige, at Amnesty International modsætter sig tilbagesendelse af en hvilken som helst person til et land, hvor vedkommende kan risikere:

- Fængsling som samvittighedsfange
- Tortur
- At 'forsvinde'
- Henrettelse

Med andre ord er kernen i Amnesty Internationals flygtningemandat, at vi ønsker at forhindre tvungne tilbagesendelser af personer, som risikerer at blive ofre for krænkelse af de menneskerettigheder.

Det vigtigste formål for Amnesty International er ikke at stille krav om, at der bevilges ansøgere asyl. Det vigtigste er at sikre tilstrækkelig beskyttelse til de mennesker, hvis menneskerettigheder krænkes, herunder at de sikres mod hjemsendelser, hvis der er risiko for, at de vil blive udsat for overgreb.

Amnesty International går ind for, at også flygtninge betragtes som frie mennesker og tager derfor klart afstand fra fængslinger eller andre begrænsninger i bevægelsesfriheden for ikke-kriminelle flygtninge. Rutinemæssige fængslinger af ikke-kriminelle asylsøgere er desværre ofte en del af asylprocedurerne i Danmark.

Amnesty Internationals overordnede mål med hensyn til flygtningeproblematikken er:

1. At alle stater ratificerer og efterlever Flygtningekonventionen af 1951 med tilhørende 1967 protokol.
2. At få ophævet indrejserestriktioner, der hindrer flygtninge i at nå frem og søge om beskyttelse.
3. At flygtninge får en retfærdig og tilfredsstillende asylbehandling.
4. At forhindre staterne i at fornægte eller forflytte deres ansvar.

Undervisningsmaterialets målgruppe

Materialet henvender sig til Folkeskolens 8.-10. klasse.

Tidsramme

Vi anbefaler, at klassen arbejder med dette informationsmateriale om flygtninge i to dobbeltlektioner. Den første dobbeltlektion kan med fordel bruges på at diskutere de vigtigste flygtningespørgsmål afsluttende med, at eleverne får mulighed for at sætte sig nærmere ind i flygtningeproblematikken ved at spille et rollespil ud fra de skitserede roller.

Forsøg eventuelt at udvide rollelisten til også at omfatte andre personer/holdninger. Den anden dobbeltlektion kan bruges på at spille det tilhørende flygtningespil.

Flygtningespillet er en slags spørgsmålsspil, hvor alle deltagerne flygter fra den Demokratiske Republik Congo mod Danmark. Under flugten skal man besvare en række spørgsmål, der har til formål at teste elevernes viden om flygtningeproblematikken og forhåbentlig lægger op til livlig diskussion.

Følgende punkter vil være vigtige at diskutere i klassen, før I spiller flygtningespillet:

- Baggrunden for at nogen flygter fra deres land.
- Sammenhængen mellem flygtningestrømme og menneskerettighedskrænkelser.
- Hvordan flygtningesituationen i verden ser ud lige nu.
- Hvordan de danske asylprocedurer fungerer.

Diskussionsspørgsmål

- Hvorfor flygter man fra sit hjemland?
- Ca. hvor mange flygtninge er der i verden i dag, og hvor opholder de fleste sig? Og hvorfor?
- Fra hvilke lande modtager Danmark flest flygtninge?
- Hvad er forskellen på en flygtning og en indvandrer?
- Hvad menes der med begrebet menneskerettigheder?
- Hvilken grundlæggende menneskerettighed overtrædes, hvis en flygtning forhindres i at rejse ind i et andet land?
- Hvad menes der med begrebet menneskesmugling?
- Hvordan kan man sikre, at de flygtninge, der kommer til landet, virkelig er flygtet fra usikre og livstruende forhold i deres hjemland?
- Kan flygtninge sendes hjem, hvis deres land bliver sikkert, og de ikke risikerer forfølgelse?

INFORMATIONSMATERIALE OM FLYGTNINGE

Hvornår er man flygtning?

Ifølge FNs Flygtningekonvention af 1951 (Genevekonventionen), artikel 1A, stk. 2 er en flygtning en person, der:

”som følge af velbegrunnet frygt for forfølgelse pga. sin race, religion, nationalitet eller sit sociale eller politiske tilhørsforhold befinder sig udenfor det land, i hvilket han har statsborgerret, og som ikke er i stand til – eller på grund af en sådan frygt, ikke ønsker – at søge dette lands beskyttelse...”

Denne snørklede sætning dækker over, hvordan verdens lande er blevet enige om, at en flygtning kan defineres. Men en definition kan ikke beskrive, hvorfor man er flygtning, hvordan det er at være flygtning, hvordan flygtninge behandles osv.

Flygtninge forlader ikke deres hjem og deres land af egen fri vilje. De bliver tvunget til det, fordi de enten sulter eller bliver forfulgt. Nogle flygter til en anden del af verden, men de fleste flygter til deres umiddelbare nabolande. Mange er ofre for det stigende antal borgerkrige og interne konflikter som i f.eks. Afghanistan, Irak og Palæstina. Andre er ofre for politisk og etnisk forfølgelse fra regeringers side. Når de flygter, udsættes de ofte for yderligere forfølgelse. I de fleste tilfælde lever flygtninge under risikable forhold. De kan ikke tage hjem, men de er samtidig ikke i sikkerhed, hvor de befinder sig.

Der er en lang tradition for at tilbyde beskyttelse til de flygtende. F.eks. kunne flygtninge i middelalderens Europa søge tilflugt i kirker. Det at give andre beskyttelse blev anset for at være en hellig gerning. De sorte, der flygtede fra slaveriet i Amerika, blev ligeledes beskyttet, hvis de flygtede over grænsen til Canada.

Under 2. Verdenskrig var der store flygtningeproblemer, og efter at krigen sluttede, vedtog FN at udarbejde nogle internationale regler på flygtningeområdet for at beskytte flygtninge i nød. Resultatet af dette arbejde blev FNs Flygtningekonvention fra 1951, som blandt andet indeholder den ovenstående flygtningedefinition. Dermed så det ud til, at flygtninge skulle sikres nogle grundlæggende rettigheder.

Virkeligheden har siden dengang været en anden. Der har været store flygtningeproblemer, som verdenssamfundet ikke har kunnet løse, og det har ofte været så som så med den internationale solidaritet. I dag har mange lande fortolket flygtningekonventionen på en sådan måde, at mange mennesker, der flygter for vold og forfølgelse, ikke opfattes som flygtninge. På den måde er mange flygtninge afskåret fra at få den hjælp, de er berettiget til.

Flygtninge og menneskerettigheder

Menneskerettigheder gælder for alle mennesker og er vigtige for, at mennesker kan leve et godt og værdigt liv. Undertrykkelse af menneskerettigheder er en personlig tragedie for den enkelte, og det skaber grobund for politisk og social uro, der kan føre til vold og

konflikter indenfor såvel som mellem lande. En anerkendelse af menneskerettighederne er grundlaget for frihed, retfærdighed og fred i verden.

Vigtige artikler fra FNs Verdenserklæring om Menneskerettighederne:

Artikel 1: Alle mennesker er født frie og lige

Artikel 4: Frihed for slaveri og trældom

Artikel 5: Frihed for tortur og grusom straf

Artikel 7: Lighed for loven

Artikel 14: Retten til at søge asyl

Artikel 18: Religionsfrihed

Artikel 19: Menings- og ytringsfrihed

Artikel 20: Foreningsfrihed

Artikel 22: Retten til social tryghed

Artikel 23: Retten til arbejde

Artikel 26: Retten til undervisning

Det er vigtigt at forstå, at det er krænkelse af menneskerettighederne, som tvinger folk på flugt. Dette kan lyde som en selvfølgelighed, men der er al mulig grund til at understrege dette, da verdens regeringer i stigende grad opfinder metoder, der forhindrer flygtninge i at nå frem til et land, hvor de kan søge og opnå beskyttelse.

Ingen kan præcis sige hvor mange flygtninge, der er i verden, men et forsigtigt skøn er ca. 40 millioner. Heraf har ca. 15 millioner flygtninge forladt deres hjemland, mens 25 millioner er flygtninge i deres eget land – de er internt fordrevne. Langt de fleste – over 80 procent – opholder sig i et uland.

Disse millioner af mennesker er fælles om at være på flugt fra krig, konflikter, vold, tortur, sult, forfølgelse og diskrimination. Flygtninge flygter med andre ord, fordi de bliver – eller frygter at blive – udsat for overgreb.

Verdens flygtninge og internt fordrevne

Der er sammenhæng mellem konflikter og koncentrationer af flygtninge. Dette betyder, at der er en meget skæv fordeling af flygtninge i verden, men uanset hvor verdens flygtninge strømmer hen, har det internationale samfund en forpligtelse til at tage ansvar for at beskytte dem – et ansvar, der medfører fordeling af de omkostninger, der er forbundet med at beskytte dem, mellem sig.

Amnesty International har opfordret til, at der oprettes en international fond, der økonomisk skal støtte de lande, der bærer de største byrder i situationer med masseflugt. En sådan ordning ville være et vigtigt skridt på vejen mod at sikre de millioner af mennesker, der er på flugt verden over. Udover at sikre beskyttelse til de flygtende, er det vigtigt, at verdens lande arbejder langsigtet for, at de væbnede konflikter, som skaber flygtningestrømme, ikke skal opstå i fremtiden.

Flygtninge i Danmark

I år 2003 kom ca. 4.500 flygtninge til Danmark og søgte om asyl. Dette var kun en tredjedel i forhold til 2001. Faldet i antallet af asylsøgere skyldes sandsynligvis både den ændrede situation i Irak og Afghanistan og stramninger i lovgivningen herhjemme. Af de ca. 4.500 flygtninge får ca. 2.700 af dem deres asylansøgning behandlet. Ifølge internationale konventioner og dansk lov har enhver ret til at anmode om asyl, men langt fra alle

kan få deres sag behandlet her i landet. Den danske asylprocedure har til formål at finde frem til hvem, der har ret til at søge asyl i Danmark, hvem der skal sendes tilbage, hvem der opfylder lovens krav som flygtninge og skal have opholdstilladelse i Danmark. Sagerne om asyl kan være komplicerede og langvarige, da hver eneste asylansøgning skal undersøges grundigt.

Hvis en asylsøger på vej til Danmark er kommet igennem et sikkert land – et land hvor de ikke risikerer at blive forfulgt eller at blive sendt tilbage – kan de sendes tilbage til dette land. Et sådant land kaldes et 'sikkert tredje land'. I EU gælder Dublinkonventionen, der skal sikre, at en asylansøgning kun behandles i ét EU-land. I 2002 sendte Danmark 7.672 asylsøgere tilbage til andre EU-lande for at få deres sag behandlet dér.

I alt har Danmark fra starten af 1990'erne og frem til i dag givet asyl til ca. 79.000 flygtninge, hvilket svarer til 1,4 % af Danmarks befolkning. De seneste år har Danmark først og fremmest modtaget asylsøgere fra Somalia, Bosnien-Hercegovina, Irak, Afghanistan, Rusland og forbundsrepublikken Jugoslavien. De største flygtningegrupper har været irakere, afghanere og jugoslavere, men dette skifter hvert år alt efter hvor i verden, der er konflikter, borgerkrige eller hungersnødkatastrofer.

For en flygtning er vejen til Danmark ofte både farlig, besværlig og omkostningsfuld. Fra flygtningelande kræves der gyldigt pas og/eller visum, før en asylsøger kan rejse ind i Danmark. Flyselskaber og rederier kan få bøder, hvis de medtager personer, som ikke har gyldige rejsedokumenter. Men for mennesker, der forfølges i deres hjemland, er det ofte svært eller umuligt overhovedet at få pas og andre dokumenter.

Derfor kommer mange flygtninge illegalt til landet. De hjælpes af menneskesmuglere til at krydse grænsen til Danmark, eller de får falske rejsedokumenter. Disse flygtninge har i lige så høj grad ret til at søge asyl i Danmark som flygtninge, der er kommet legalt til landet, så længe de danske myndigheder kan fastslå flygtningenes identitet og rejserute.

Livet som asylsøger i Danmark

Livet som asylsøger i Danmark er ikke noget let liv. Mens de venter på, at deres asylansøgning bliver behandlet, bor de på et asylcenter. Ventetiden kan være lang – ofte mange måneder.

Stemningen på et asylcenter kan være urolig. Flere hundrede mennesker fra mange forskellige folkeslag bor sammen, og der er stor udskiftning af beboerne. Flygtningene er nervøse, fordi de afventer de danske myndigheders afgørelse af deres skæbne.

Der er ofte stuvet 4-6 flygtninge sammen i et rum. Det kan være svært at finde ro, og det kommer ind i mellem til slagsmål, da nerverne hænger uden på tøjet. Livet på et asylcenter kan være hårdt, men det er dog bedre end at sidde i fængsel.

Frihedsberøvelse af asylsøgere

Asylsøgere frihedsberøves ikke kun, hvis de begår kriminelle handlinger, idet Udlændingeloven giver flere muligheder for at frihedsberøve ikke-kriminelle flygtninge. Asylsøgere frihedsberøves, hvis de ankommer til Danmark uden gyldige papirer som f.eks. pas og visum. Mens politiet prøver at finde ud af, hvem de er, hvor de kommer fra, og hvilken vej de har rejst, fængsles de midlertidigt. Før disse ting er fastslået, kan deres sag nemlig ikke behandles.

Men også asylsøgere, der har fået deres sag behandlet, kan frihedsberøves. Det sker som regel, fordi asylsøgerne har fået afslag på asyl og ikke frivilligt vil vende hjem igen. De danske myndigheder frygter, at de vil stikke af og opholde sig ulovligt i landet.

Endelig er det under selve sagsbehandlingen muligt at frihedsberøve asylsøgere, som på flugten har opholdt sig i et såkaldt "sikkert tredje land". Sikre tredje lande er således lande, som det er sikkert at sende asylsøgerne tilbage til, dvs. hvor man mener, at asylsøgers rettigheder respekteres og overholdes. Et eksempel på et sikkert tredje land er Tyskland. Derimod opfattes Tyrkiet eksempelvis ikke som sikkert.

Relevante links

For yderligere oplysninger om flygtninge og asylsøgere i Danmark samt om Amnesty Internationals arbejde med asylsøgere henvises til følgende hjemmesider.

www.amnesty.dk

Amnesty Internationals danske hjemmeside indeholder oplysninger om Amnesty Internationals arbejde generelt og med flygtninge og asylsøgere.

www.inm.dk

Integrationsministeriets hjemmeside indeholder statistik om udlændinge i Danmark.

www.udlst.dk

Udlændingestyrelsens hjemmeside indeholder tal om asylsøgere, familiesammenføring og boligplacering af flygtninge i amter.

www.dst.dk

Danmarks Statistik.

www.retsinfo.dk

Retsinformation indeholder lovtekster og bekendtgørelser.

www.unhcr.ch

FN's flygtningeorganisation, UNHCR. Nyheder fra verdens brændpunkter og om organisationens arbejde.

http://www.unhcr.ch/ecre.org/country02/denmark_69-84.pdf

European Council on Refugees and Exiles. Rapport om flygtninge og asylsøgere i Danmark 2002

www.drc.dk

Dansk Røde Kors' hjemmeside indeholder fakta om asylsøgere og asylcentre.

ROLLESPIL

Prøv at lave et rollespil i klassen. Del klassen op i 4 grupper. Hver gruppe får udleveret et rollespilskort, der beskriver en specifik type persons baggrund og argumenter. Lad en gruppe spille flygtning, en politiker, en fremmedfjendsk dansker og en medarbejder fra Dansk Flygtningehjælp. Lad eleverne i grupper diskutere, om de kan finde andre argumenter, som de kan tage med til diskussionen. Afslutningsvis skal hver gruppe udpege en talsmand, der skal repræsentere gruppen i en diskussionsgruppe, der har fået til opgave at afgøre, om flygtningen Hamid skal have asyl i Danmark eller ej.

Flygtning

Baggrund:

Hamid er en irakisk flygtning, der er flygtet til Tyrkiet og er kommet videre til Danmark i lastbil. Han sidder fængslet i Sandholmløjren, fordi hans rejserute ikke kan fastslås. Han kender ikke selv sin rejserute, da han har været gemt i lastbilen under turen fra Tyrkiet til Danmark. Han hævder, at han har været med i en gruppe, der bekæmpede Iraks tidligere leder Saddam Hussein.

Argumenter:

Da jeg så, at mine venner blev taget af politiet, så jeg ikke anden mulighed end at flygte fra Irak.

Hvis jeg bliver sendt tilbage til Tyrkiet, sender de mig videre til Irak, og der bliver jeg slået ihjel af politiet.

Mit eneste håb er at få asyl i Danmark.

Politiker

Baggrund:

Politikeren er med til at lave de love, som afgør, hvor mange flygtninge vi kan modtage, og hvordan flygtningene i Danmark skal behandles.

Argumenter:

Danmark er et lille land, og hvis vi ikke har kontrol over, hvor mange flygtninge der kommer til landet, kommer flygtninge til at udgøre for stor en del af det danske samfund.

Vi kan kun modtage et vist antal flygtninge.

Vi må sikre os, at flygtningene virkelig flygter fra livstruende situationer.

Hvis flygtninge kommer fra et sikkert tredje land, er vi nødt til at sende dem tilbage.

Fremmedfjendsk dansker

Baggrund:

Arbejdsløs dansker som er imod fremmede. Han siger, at de tager danskernes arbejde, skaber utryghed og vold og ødelægger vores kultur.

Argumenter:

Alle fremmede skal sendes hjem.

De skal hjælpes derude og ikke her i landet.

Der bliver hele tiden skåret ned på skoler, hospitaler og plejehjem; hvorfor skal vi betale til alle de flygtninge.

En medarbejder fra flygtningehjælpen

Baggrund:

Medarbejderen fra Dansk Flygtningehjælp er interesseret i, at der bliver truffet en retfærdig afgørelse i flygtningens sag.

Argumenter:

- Alle har ret til at søge asyl.
- Alle har ret til en retfærdig og tilfredsstillende asylbehandling.
- Sandheden i Hamids historie og baggrund skal checkes.
- Han må ikke sendes tilbage til Tyrkiet, før man er helt sikker på, at han ikke er i fare.

FLYGTNINGESPILLET

Indhold:

- Spilleplade
- Fire terninger
- Fire brikker
- Spørgsmålskort
- Stjernekort

Spilleregler:

- Der kan være 2-4 deltagere/hold
- Hver spiller/hold benytter én terning
- Hver spiller/hold starter på felt nr. 1 og rykker frem mod felt nr. 9 (målet). Spillerne bestemmer selv, hvilken rute man vil følge.
- Hver spiller/hold skal svare rigtigt på et spørgsmål, før retten opnås til at slå med en terning og rykke frem. Svares der rigtigt, slås der med en terning, der rykkes frem, og turen går derefter videre til næste spiller/hold. Svares der forkert, går turen videre uden, at der slås med en terning.
- Spørgsmålet må ikke læses op af deltageren selv, men skal læses op af den konkurrerende modpart eller en ikke deltagende.
- Når en deltager lander på en stjerne, trækkes der et stjernekort.
- Når en deltager lander på et nummereret felt, læses teksten op, der svarer til nummeret (se nedenunder).
- Den, der først når frem til felt nr. 9, har vundet, og det kræves ikke, at man skal ramme feltet nøjagtigt.

Nummererede felter:

1. Du flygter fra borgerkrigen i den Demokratiske Republik Congo!
2. Du er heldig at blive taget op af en lastbil – slå en ekstra gang!
3. Du får et lift med en båd ned ad Nilen – ryk tre felter frem!
4. En frygtelig sandstorm hærger området – vent en omgang!
5. Du finder en oase og får ekstra energi til at fortsætte din flugt – ryk to felter frem!
6. Du må vente på båden for at komme videre – vent to omgange!
7. Du tilbageholdes af de spanske myndigheder – vent to omgange!
8. Du tilbageholdes af det italienske politi – vent en omgang!
9. Tillykke! Du er ankommet til Danmark og får asyl!

